

Vårt Land, 8.januar 1994

Bruke hverandres krefter

I fjor vår besøkte jeg Sunnaas sykehus på Nesodden, og der traff jeg blant mange andre, Roar Kjeldsen fra Drammen. Han var lenket til rullestolen etter en ryggmargsskade. Midt i livet ble han plutselig rammet av en sykdom som snudde opp ned på tilværelsen og satte en bråstopp for en aktiv hverdag. Men pågangsmotet var ikke borte. Han ville ikke la seg stoppe. - Selv om jeg er lam fra brystet og ned, kan jeg bruke både hode og armer, sa han. Han gjorde et sterkt inntrykk. Senere har jeg fått vite at han er ute av sykehuset og i jobb igjen, slik han håpet på.

Dette er en opplevelse jeg minnes fra året som nå ebber ut. Den kan stå som et eksempel på holdninger vi trenger mer av. Roar Kjeldsen fikk hjelp av et tverrfaglig team av høyt kvalifiserte hjelpere på Sunnaas. Uten et slikt samarbeid og samspill på tvers av profesjongrensener, og uten hans eget pågangsmot og vilje til å overvinne sykdommen, ville historien ikke endt slik den gjorde. Han fikk hjelp slik at han kunne ta sine egne ressurser i bruk.

Utviklingen av hele vårt velferdssamfunn må ta utgangspunkt i dette; å sette enkeltmennesket i sentrum og utvikle de ressurser og muligheter den enkelte har.

Utviklingen i våre omsorgstjenester, for eldre og for funksjonshemmede har hatt det samme utgangspunkt. I stedet for å flytte pleietrengende til pleierne, har vi utviklet hjemmebaserte tjenester. Eldre kan bli boende lenger i sitt eget hjem, fordi de får den hjelp de trenger til å klare seg selv; fra ferdiglaget middagsmat og hjelp med snørydding, til sykepleie-tjenester og trygghetsalarmer. Slik bygger man bedre opp under den enkeltes egne krefter, framfor en tilværelse på institusjon, som for mange vil bety en unødvendig passivitet. Egen aktivitet er viktig, både for helse og trivsel.

Men disse holdningene skal ikke bare være bygge inn i de offentlige tilbudene. Vi trenger det samme i det uformelle omsorgsarbeidet, i nærmiljø og naboskap. Ta for eksempel erfaringene som er gjort med de 95 frivillighetssentralene vi nå har. Dette arbeidet har vist at vi har krefter i vårt samfunn vi kan utløse til beste både for den som gir og den som mottar hjelp. En enslig mor som får avlastning med barnepass en gang i uken, får en lettere hverdag, samtidig som et pensjonistektepar får glede av kontakt med barn. De mange

aktivitetene på frivillighetssentralene og andre tjenester vi gjør for hverandre kan kanskje synes små og hverdagslige. Men solidaritet og fellesskap som bærende ideer for vårt velferdssamfunn vil forvitte dersom vi undervurderer verdien av den omsorgen vi gir hverandre i vårt nærmiljø. Det er viktig at vi ikke "lar graset gro mellom grannar", som det heter.

Det er nesten blitt opplest og vedtatt som sannhet at vi har fått et kaldere og mer materialistisk samfunn, og at vi har mindre og mindre omsorg for hverandre. Det er mange trekk som er bekymringsfulle. den blinde volden i våre større byer, tendensen til ikke å bry seg, for ikke å bli blandet inn i noe. Dette må vi bekjempe.

Men bildet er heldigvis ikke så entydig. "Samfunnet som helhet er slett ikke blitt kaldere", konkluderer forskere i en rapport fra Universitetet i Trondheim nylig. Fire av fem spurte mener andre mennesker stort sett er hjelpsomme, over en tredjedel har i løpet av det siste året besøkt gamle og syke. Heller ikke ensomheten er økende, tvert i mot ser det ut til at vi er blitt mer sosiale, skal vi tro disse undersøkelsene. Vi ser også at kultur-og underholdningstilbudene vokser og brukes av flere, bibliotekbesøkene øker og flere er blitt fysisk aktive.

De siste årene har vi økt tjenesteproduksjonen sterkt, både i helse-og omsorgstjenesten, i barneomsorgen og i utdanningssektoren. Også det private forbruket har endret seg. Mens vareforbruket har økt med bare syv prosent siden 1980, har veksten i tjenesteforbruket har vært på over førti prosent. Veksten de neste tiårene vil særlig komme i tjenesteproduksjon i offentlig og privat regi, og i mindre grad i produksjon av varer. Denne utviklingen vil fortsette og vil bidra til et samfunn som gir alle muligheter til å bruke sine krefter, der vi tar ansvar for hverandre og som også tar vare på naturen for framtidige generasjoner.

For det er jo ikke slik at vi ikke har bruk for de evner og krefter som bor i oss alle. Det er uløste oppgaver å ta fatt på - og det er nok av kunnskap å ta tak i, som vi kan dele på, for kunnskap er en ubegrenset ressurs. Da kan vi også bli bedre i stand til å ta vare på begrensede naturressurser - og sikre nye generasjoner de valgmuligheter vi har ansvar for å gi videre til dem som kommer etter oss.